

Om verdeeldheid te brengen

Hoe kan het, vraag je je soms af, dat bij de overlevering van de ons bekende evangelisten zo weinig overbleef van hun radicaliteit. Je zou haast denken dat de traditie die niet aangekund heeft. En dan bedoel ik niet alleen het lied dat we net zongen - 'hij zal ze, die mooi praten', maar intussen gewoon doorgaan.. 'ik kom met vuur uit de hemel' - Maar vooral bedoel ik de lezing uit Lucas die er vol van staat en dat eigenlijk al weken lang: Jezus, weg van zijn ouders als 12jarige, dwars op de gemeente waar hijzelf opgroeide, tegen Schriftgeleerden en andere autoriteiten die zich laten omkopen, omgaand met wie niemand omgaat... Zo tegendraads dat het sommigen van ons deed zeggen dat de preek gelukkig aangenamer was dan de lezing. Waar Jezus vandaag weer (met een enorme mensenmenigte daaromheen die niet weet wat ze meemaken) zijn leerlingen het vuur letterlijk aan de schenen legt. Ik ben gekomen om het vuur te ontsteken en kan niet wachten tot het brandt. Precies zoals hij door Johannes al bij de Jordaan was aangekondigd als 'die na hem', die zou dopen met vuur. Een behoorlijk radicale doop dan wel, die vragen blijft stellen aan onze kinderdoop, waar dat radicale in de meeste kerken behoorlijk verloren is gegaan. Die doop die Jezus niet alleen van zijn volgelingen vraagt, maar ook zelf tot het uiterste zal "volbrengen". Met dit *water en vuur* waarmee Jezus de hemel tegenover de aarde en waarheid tegenover leugen plaatst en uiteindelijk ook mensen tegenover mensen. Hijzelf 'hardt het niet langer', mag duidelijk zijn. Met heel zijn weg nog te gaan en die uiteindelijk met de dood bekopen. Maar dat weten we dan nog niet. Dat gaat soms zo, nog steeds. Voorlopig lijkt het hier te gaan om een doop helemaal door de diepte om een ander visioen voor ogen te houden, voor wie hem volgen willen. En een vuur om wat weg moet tot de radix, de wortel van radicaal, te verbranden. Om vervolgens met een ander vuur, een andere bevlogenheid verder te gaan.

Had ik deze man kunnen ontvangen? Kunnen verdragen? Deze troostrijke, helper, herder, genezer, maar ook zo ziedende provocateur. Die ik in gedachte zie lopen door films van Pasolini: die razende anarchist Jezus die loopt te schelden in het arme zuiden van Italië. Woedend als krakers op Koninginnedag 33 jaar geleden: geen woning, geen kroning. Een zo controversiële Jezus, dat de paus die nb zelf om een moderne verfilming gevraagd had, hem vervolgens verbood. Of die andere ook prachtige film 'Theorema' over de vreemdeling die het leven van mensen binnenkomt, waarna niets ooit meer hetzelfde is. Een Jezus, die me denken doet aan mijn studententijd, waarin ik met hart en ziel meedeed aan het 'wij tegen de wereld' van die tijd, waar menig theologiestudent zich graag voor liet winnen uit overtuiging dat er toch ook iets anders moest bestaan dan die vaak gezapige kerk. Aangesloten bij allerlei actie, christenen voor het socialisme, priesterarbeiders van Calama in Rotterdam, "De Waarheid" lezen. Maar waar het met alle sympathie die het verdiende, ook zo benauwd kon zijn. Als er zo weinig ruimte was voor twijfel en er zo dogmatisch kon worden gedacht en trouwens ook geloofd. Nog afgezien van hoe we ons vergisten, toen bijv. de DDR - met dat prachtige socialisme daar en voor alle vrouwen werk! - toch niet het grote voorbeeld bleek dat we hadden gedacht.

Zo kwam het dat ik (al kan ik ook zeker trots en sympathie voelen als ik terugblik op die tijd) met nieuwe ogen terugblikte op mijn liberale gereformeerde jeugd, waar een sfeer van grote ruimte was - dat mag ook wel eens gezegd misschien tegen de beeldvorming over gereformeerden in. Waar ik althans bij mijn ouders leerde nadenken en vragen stellen, waar altijd gediscussieerd kon worden en gesprek was. En kerk voor mij aantrekkelijk werd als een plaats waar je samen met anderen je bezinnen kunt en nadenken over haast alle vragen van het bestaan: over dood en leven, vrijheid en onvrijheid, goed en kwaad, openheid en geslotenheid, matheid en creativiteit en wat maar voorbij onze zekerheden en grenzen ligt. Met alle ruimte en poëzie en moderne kunst en verbeelding. Ik ben ze er (met alles wat ook op onze jeugd heus wel af te dingen was), eeuwig dankbaar voor.. Geloven als terrein waar je je juist (!) los kunt maken, los denken en dromen van wat algemeen aanvaard is en al te gemakkelijk aangenomen wordt. Met alle respect voor gemeenschap en de verbindende kracht daarvan - het gaat ook om: wat vind jij zelf? heb ik daar bij mijn ouders en in hun kerk geleerd. Hoe moeilijk ook.

Terwijl ontegenzeggelijk het andere ook waar is. Wie zou durven betwisten hoe belangrijk gemeenschap is en gezamenlijkheid? Een groep om bij te horen, een zo goed mogelijk samenhangend gezin om in op te groeien, familie, een vriendenkring, een geloofsgemeenschap. Jezus zal toch niet bedoeld hebben die verbanden die zo wezenlijk zijn onderuit te trekken met zijn tegen elkaar opzettende woorden van 'zonen tegen vaders' en 'moeders tegen dochters' en andersom. Je mag toch hopen dat als zulke verwijderingen je treffen dat tijdelijk mag zijn en weer ten goede keren. Verschrikkelijk, soms onontkoombaar en hartverscheurend voor wie het meemaakt.

Voor mij legt Jezus radicaal de vinger bij de andere kant van wat in een gemeenschap gebeuren kan. Van links tot rechts, van in het klein tot in het groot. In de privé sfeer en in de sfeer van de openbaarheid en de maatschappij. De andere kant, waar het gelijk het voor het zeggen krijgt, het 'ons kent ons' en zo-gaat-het-hier. De grote consensus van wij-weten-het, de waarheid in pacht, de zelfgenoegzaamheid. Een vreselijk woord, dat kerken treft en onszelf treffen kan en familieverdriet geeft met grote gevolgen als dingen niet besproken kunnen worden. Dat bloed vergiet in deze wereld waar de oordelen wederzijds al zijn geveld en ruimte voor tegengeluid dictatoriaal wordt gesmoord. Syrië, in alle verschrikking, waar je buik zich omdraait bij die ontzettende beelden dag in dag uit, en zoveel andere plaatsen, waar de nieuwkomers in ons land vandaan komen, die 't meemaakten, vergis je niet.

Overall is het, waar de deur dicht gaat, de grenzen zich sluiten. Voor outsiders. Voor vluchtelingen. Voor het andere geluid in een groep, om maar eens iets te noemen. De nieuweling in de familie. Wat een groot goed als er gemeenschappen zijn, waar ruimte blijft. Nogmaals: links en rechts - ik zeg het met nadruk. Of het nou in de Vluchtkerk is over het vluchtelingenbeleid, (waar zoveel verschillende kanten aan zitten en vragen hopelijk niet uit de weg worden gegaan), in de landelijke politiek (waar grote, complexe problemen zijn), hier in de Dominicus of elders. Zou het kunnen zijn dat Jezus zoiets bedoelde? Dat nieuwkomers ons wie weet iets te brengen hebben, zonder dat het laatste woord al te gauw is gezegd. In ons land. In onze huizen. In onze denkramen – leuk trouwens, dat woord 'raam' in denkraam! Waar nog vragen kunnen worden gesteld, zoals in het gedicht van Remco Campert en dan gebeurt er iets. Niet altijd groot, maar soms vanuit het kleine. 'Verzet' dat volgens dit gedicht niet begint altijd *met grote woorden, maar zoals storm met zacht geritsel in de tuin of de kat die de kolder in z'n kop krijgt (..)*. Met *jezelf een vraag stellen en dan die vraag aan een ander stellen*.

Dan zou het kunnen zijn dat het gaat zoals in het verhaal van die twee broers die een oogst in twee gelijke delen verdelen. Maar ze bedenken zich. Een verhaal over verzet en een open uitkomst tegelijk. De oudste met een groot gezin, de jongste alleen. En in de nacht denkt de oudste dat een groot deel van de oogst maar naar de jongste moet. Want wie zal voor je zorgen als je straks oud bent en je bent alleen. Hij staat op en zet in het donker 100 schoven bij zijn broer. Maar de jongste denkt tegenovergesteld, want de oudste heeft immers een groot gezin te voeden. En ook hij staat op en zet 100 schoven bij de ander. De volgende morgen verbazen beide zich dat ze elk nog steeds een gelijk aantal schoven hebben en diezelfde nacht staan beiden opnieuw op en ze brengen elkaar de schoven, komen elkaar tegen in het veld, omhelzen elkaar en wenen. En boven lacht God: want al dachten de broers tegengesteld, de Eeuwige ziet de plaats voor het komend koninkrijk noch bij de een, die de oplossing dacht te weten, noch bij de ander, die in zijn goedheid zo zijn plannen had. Maar daar waar beiden onrustig waren en de slaap niet konden vatten in de nacht en de moed hadden uit de eigen omheining op te staan en nog eens op te staan... maar - of misschien juist daardoor... - in het open veld elkaar ontmoeten. Met de volle intentie elkaar vast te houden – nooit zonder gemeenschap! - maar ook in de openheid van het waarachtige mededogen, de openheid voor die ene onrustige nieuwe gedachte, die je wakker schudt.

Juut Meijer